

Ladislav Heryán

*Z e m ě
b e z o b z o r u*

Rozhlasové
rozhovory
o biblickém
textu
vedl s autorem
Petr Vaďura

Vyšehrad

Tato kniha vychází
s laskavým souhlasem
rozhlasových stanic

© Petr Vadura, 2015

ISBN 978-80-7429-640-6

Obsah

Má utrpení nějaký smysl? (<i>Kniha Jób 7, 1–21</i>)	11
Modlitba zneklidněného (<i>Žalm 5</i>)	18
Nadějně očekávání vítězství (<i>Žalm 20</i>)	25
Jistota vztahu s Hospodinem (<i>Žalm 25</i>)	31
Hospodin je zachránce (<i>Žalm 30</i>)	37
O vyznání hříchů (<i>Žalm 32</i>)	43
Život ve stínu nepřátel (<i>Žalm 41</i>)	48
Jak jedná Hospodin (<i>Žalm 146</i>)	55
Těžký úděl proroka (<i>Kniha Jeremjáš 20, 1–18</i>)	62
Falešná zbožnost (<i>Kniha Ozeáš 6, 1–7</i>)	68
Poslední soud (<i>Evangelium Matoušovo 25, 31–46</i>)	73
Ukřižování (<i>Evangelium Matoušovo 27, 32–56</i>)	79
Co člověka špiní (<i>Evangelium Markovo 7, 1–23</i>)	86
O omylech zbožných lidí (<i>Evangelium Markovo 12, 35–40</i>)	93
Rozvod (<i>Evangelium Markovo 10,1–16</i>)	99
Dvanáctiletý Ježíš v chrámě (<i>Evangelium Lukášovo 2, 41–52</i>)...	105
Potřeba pokání (<i>Evangelium Lukášovo 3, 7–20</i>)	112
Zázračný rybolov (<i>Evangelium Lukášovo 5, 1–11</i>)	119
Odpuštění hříchů (<i>Evangelium Lukášovo 5, 17–26</i>)	125
Hodnota člověka (<i>Evangelium Lukášovo 14, 1–6</i>)	131
Před branou smrti (<i>Evangelium Lukášovo 23, 32–43</i>)	139
Milujte se navzájem (<i>Evangelium Janovo 15, 12–25</i>)	147
Všechno nakonec dobře dopadne (<i>Evangelium Janovo 16, 23b–33</i>)	152
Zázračný rybolov a povolání apoštola Petra (<i>Evangelium Janovo 21,1–14</i>)	159
Ježíš a samařská žena (<i>Evangelium Janovo 4, 5–42</i>)	167
Ježíš pomazán k pohřbu (<i>Evangelium Janovo 11, 55 – 12,11</i>)....	174

Vinný kmen a ratolesti (<i>Evangelium Janovo 15, 1-11</i>)	182
Naděje (<i>List Římanům 8, 28-38</i>)	189
Charakteristika Kristova služebníka (<i>Druhý list Timoteovi 2, 1-14</i>)	195
K čemu je Písmo svaté (<i>Druhý list Timoteovi, 3,14 - 4,2</i>)	201
Nebe	207
Co je evangelium?	211
Advent a vánoční svátky	220
Velikonoční slavení	226
Svatodušní svátky	235
Rocková skupina U2	245
Kde končí země a začíná nebe!	261
U2 – No Line On The Horizon	262
 Ediční poznámka	 271

Rozvod

Evangelium Markovo 10,1–16

I vstal a šel odtamtud do judských krajin a za Jordán. Opět se k němu shromáždily zástupy, a on je zase učil, jak bylo jeho zvykem. Tu přišli farizeové a zkoušeli ho: ptali se ho, je-li muži dovoleno propustit manželku. Odpověděl jim: „Co vám ustanovil Mojžíš?“ Řekli: „Mojžíš dovolil napsat rozlukový lístek a propustit.“ Ježíš jim řekl: „Pro tvrdost vašeho srdce vám napsal toto ustanovení. Od počátku stvoření, Bůh učinil člověka jako muže a ženu; proto opustí muž svého otce i matku a připojí se ke své manželce, a budou ti dva jedno tělo; takže již nejsou dva, ale jeden. A proto, co Bůh spojil, člověk nerozlučuje!“ V domě se ho učedníci znovu na tu věc ptali. I řekl jim: „Kdo propustí svou manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství; a jestliže manželka propustí svého muže a vezme si jiného, dopouští se cizoložství.“ Tu mu přinášeli děti, aby se je jich dotkl, ale učedníci jim to zakazovali. Když to Ježíš uviděl, rozhněval se a řekl: „Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží. Amen, pravím vám, kdo nepřijme Boží království jako dítě, jistě do něho nevejde.“ Objímal je, vzkládal na ně ruce a žehnal jim.

Podle lidí, kteří nejsou v církvi, by měli křesťané žít příkladný morální život. Když u nich pak vidí všelijaká selhání a nedostatky, bývají zklamáni z křesťanství jako takového. Co si o tom myslíš?

Očekávání lidí, podle nichž mají křesťané žít příkladný morální život, je oprávněné, nicméně není příliš realistické. Pro mě je křesťanství cestou k plnému lidství. Ježíš Kristus, kterého vyznávám jako pravého Boha i pravého člověka, ukazuje ideál lidství. Na něm je možno vidět, kdo je člověk, i to, jak lze naplnit svůj život. Každý z nás je však samozřejmě pořád na cestě. Skutečnost, že jsem pokřtěný, mě v žádném případě nečiní dokonalým. Spíš si uvědomuji, kolik mi k dosažení ideálu chybí.

Náš text pojednává o rozluce manželství, ale možná i o něčem hlubším. Toto téma vnášíj do rozhovoru farizeové, kteří chtějí Ježíše zkoušet. V čem tkvěla podstata této zkoušky?

Oni očekávají, že Ježíš popře Mojžíšův zákon. Hlavním cílem farizeů totiž bylo naplnit co nejvěrněji Mojžíšův zákon, protože

Mojžíše pokládají za svého učitele a navíc za interpreta Boží vůle. Pokud Ježíš Mojžíšův zákon popře, budou jej moci obžalovat.

Jaký byl starozákonní pohled na rozvod? Myslím teď stanovisko Mojžíšova zákona, na který se farizeové odvolávají.

Odvolávají se na 24. kapitolu knihy Deuteronomium, v níž se říká, že muž může propustit svou manželku tehdy, pakliže u ní objeví něco hanebného, hebrejsky *ervat dabar*. Jenomže co bylo to „něco hanebné“? V Ježíšově době existovala minimálně tři vysvětlení toho, oč se jedná. Podle rabiho Šamaje se jedná o nevěru. Podle rabiho Hilela stačí, když žena špatně vaří, např. když muži připálí jídlo. A podle rabiho Akiby zakládá oprávnění původní ženu zapudit už skutečnost, že se muži zalíbí jiná žena. Pak je namístě napsat jí rozlukový list, aby si mohla najít někoho jiného. Ve skutečnosti to znamenalo ji vyhnat.

To je poměrně drsné, zvláště když si uvědomíme, že se nacházíme v patriarchální společnosti, kde žena měla podřadné postavení a musela být vždy pod autoritou muže. Zapuzená manželka se sice mohla vrátit k otci, případně bratrovi, ale pokud nikoho takového neměla, byl její osud velmi tristní a ona mohla skončit jako žebračka. Avšak i žena, která měla mužského příbuzného, k němuž se mohla vrátit, to neměla snadné a její další život nejspíš moc radostný nebyl.

Ano, to je pravda, i když v římské společnosti, pro kterou je evangelium psáno, to už bylo trochu jiné. Podle římských zákonů se mohla rozvést dokonce i žena. Zajímavé je, jak tento příkaz Tóry komentuje Ježíš, když říká, že jej tam Mojžíš napsal pro tvrdost jejich srdce a že původně to tak nebylo. Tím se vrací k počátkům, kdy Bůh stvořil člověka jako muže a ženu. V helénistickém židovství slova „tvrdost srdce“, která zde Ježíš užívá, znamenají odpor proti Božímu vedení. Podle Starého zákona je tvrdé srdce hlavní příčinou neposlušnosti Izraele. Např. v žalmu 95. se říká: „*Ušlyšíte-li dnes jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce jako při sváru v Meribě, jako v den pokušení na poušti v Masse, kde mě vaši otcové pokoušeli, kde mě chtěli zkoušet, i když viděli mé činy.*“ Něco podobného nacházíme v Páté knize Moj-

žíšově: „*Ať není mezi vámi muž ani žena, čeled ani kmen, jejichž srdce by se dnes odvrátilo od Hospodina, našeho Boha, takže by šli sloužit bohům těch pronárodů. Ať není mezi vámi kořen plodící jed a pelyněk.*“ (Dt 29,17) A ještě silněji to říká prorok Ezechiel: „*Izraelský dům tě však nebude chtít poslechnout, poněvadž nejsou ochotni poslechnout mne; celý izraelský dům má tvrdé čelo a zatvrzelé srdce.*“ (Ez 3,7) Všechny tyto texty ukazují na stálý problém starověkého Izraele, který nechtěl poslouchat Hospodina. To je míněno tím, že celý izraelský dům má tvrdé čelo a zatvrzené srdce. Právě na to navazuje Ježíš. Problémem jeho současníků bylo, že si nechtěli nechat Hospodina vstoupit do života.

Jaká je původní idea svazku muže a ženy? Jak to bylo „na počátku“?

Na počátku stvoření to bylo takto: „*Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.*“ (Gn 1,27) A: „*Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.*“ (Gn 2,24) Ježíš se snaží farizeje přivést k tomu, co je podstatou vztahu mezi mužem a ženou. Oni to však nechápou. Jejich myšlení je nastaveno jinak, proto se ho ptají na to, co je ve vztahu mezi mužem a ženou dovoleno, tedy co není zakázáno. Ježíš je chce ve své argumentaci vést dál, k podstatě toho, co manželství znamená, co je jeho možností a co je jeho ideálem. Teprve plnost vztahu mezi mužem a ženou je totiž Božím obrazem, obrazem toho, co Bůh s člověkem zamýšlí. Když bychom se např. ptali na to, co to je „být jedno tělo“, došli bychom k naprostému nesobectví. V katolickém svatebním obřadu říká muž ženě a žena muži: „Já, XY, se odevzdávám tobě, XZ, a přijímám tě za manželku/manžela.“ Přestože já sám v manželství nežiju, dovedu si představit, že každý, kdo v tomto svazku žije, velmi dobře ví, co to je být se svojí ženou či se svým mužem jedno tělo. A taky ví, kdy tento dar „být jedno tělo“ se svou ženou či žena s mužem porušuje, případně kdy jej neuskutečňuje. Myslím, že důvodem je vždycky sobectví jednoho z partnerů (nebo obou). Při rozhovorech s manželi (třeba při zpovědi), když s nimi řeším jejich manželské problémy, mě vždycky udivuje, jak ti lidé nevnímají, že za jejich problémem je právě jejich sobectví. No a vyvrcholením tohoto sobectví je zdůvodnit si Mojžíšem, že mohu

manželku propustit. Ježíš se naopak dívá na manželství pozitivně. Když se každoročně účastním tzv. manželských setkání, což jsou jakási týdenní duchovní cvičení pro obnovu manželského vztahu, vždy si uvědomuji, jak krásná je instituce manželství. Proto člověk má dělat všechno, aby byl s tím druhým jedno tělo.

Jak vůbec manželství vzniká? Spojuje ony dva konkrétní lidi opravdu Bůh?

Domnívám se, že ano. Jenomže to, jak Bůh vstupuje do života lidí, je pro mě mysterium. Proto nevím ani to, zda manželství vzniká tak, že dva lidi k sobě svede Bůh. Někdo to tak cítí a já se před takovým citěním skláním a věřím, že to u takových lidí tak je. A když to někdo takto necítí, pak si říkám, že to tak možná není. I v tomto případě se ovšem noříme do mysteria, což je dobré si uvědomovat.

Učedníci nejsou moc spokojeni s tím, co od Ježíše slyší, a tak se ho ptají ještě jednou v soukromí. Ježíš však své výroky spíš přitvrdí a říká: „*Kdo propustí svou manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství. A jestliže manželka propustí svého muže a vezme si jiného, dopouští se cizoložství.*“ Pokud bychom tato slova vzali vážně, žijí všichni rozvedení, kteří vstoupili do dalšího manželství, v cizoložství. Co si však mají počít lidé, kterým se manželství v důsledku různých životních okolností rozpadlo a oni začali znovu?

Já znám takových lidí hodně. Patří k nim i můj tatínek, protože já sám jsem se narodil až v jeho druhém manželství. Osobně mám s takovými lidmi hluboký soucit a jsem přesvědčen, že láska smaže všechny hříchy. Rozpad žádného manželství není jednoduchou záležitostí. Ale jsem přesvědčen, že Pán Bůh je nad tím vším. Proto určitě nejsou lidé, kteří před Bohem vstupují do druhého manželství, automaticky nějak lehkovážní. Vždycky je to veliký zápas: zápas o vztah k Bohu i o to, jak to v životě s Pánem Bohem vlastně je. Je to jistě velká věc, dokáže-li se někdo dobrat takové svobody, aby žil své druhé manželství v pokoji se svou minulostí.

Nezlehčil jsi trochu ten Ježíšův výrok?

Myslím, že ne. Ježíšova slova přeci nejsou nějakými neměnnými morálními principy, ale spíš jsou nabídkou toho, jak je možno žít prožít. A to „jak žít“ se vždycky odehrává mezi mnou a Hospodinem. Tento vztah mezi člověkem a Bohem ovšem nikdy není jednoduchý a lehkovážný. Proto si nemyslím ani to, že lidé přistupují k těmto záležitostem lehkovážně. Asi by mi to i lidé řekli, kdyby cítili, že těmito postoji něco zlehčuji.

Perikopa je ukončena scénou, v níž Ježíš přijímá děti. Souvisí nějak s předchozím rozhovorem o rozluce manželství?

Asi ne, jedná se o další téma, které Marek ve svém evangeliu otevírá.

Když zde Ježíš říká: „Amen pravím vám, kdo nepřijme Boží království jako dítě, jistě do něho nevejde“, netýkají se ta slova nejen našeho přístupu k Bohu, ale i k životnímu partnerovi a světu kolem vůbec?

Kultura, ve které Ježíš tato slova říká, byla vůči dětem nepřívětivá. Děti byly vedeny autoritářsky, byly podceňovány a v jejich výchově byly samozřejmostí tělesné tresty. Ta doba na mě dýchne vždy, když slyším s pýchou některé spravedlivé křesťany vyprávět, jak tvrdě a nekompromisně vychovávají své děti. Když Pán Ježíš říká, bychom království Boží přijímali jako děti, znamená to přijímat je s otevřeným srdcem, s úžasem, s údivem, jako dar. Jako děti bychom měli přijímat vše, co nám Ježíš přináší, co nám přináší život. Měli bychom to brát jako dar, s důvěrou a radostí. Týká se to samozřejmě i vztahu mezi mužem a ženou, kdy jeden pro druhého jsou darem, který každodenně objevují a objevovat mají. Podle mne je každé manželství (samozřejmě pro toho, kdo v manželství žije) ten nejdůležitější bod, kolem kterého se točí veškerý chaos tohoto světa, přičemž manželský slib je místem, v němž se tento chaos uspořádává. Proto by se manžel (a podobně manželka) měl k tomuto slibu stále znovu a znovu vracet.

Pán Ježíš sám děti neměl, ale zde je objímá, vzkládá na ně ruce a žehná jim. Ty taky děti nemáš, ale jako salesián se službě dětem věnuješ. Jak tě tato scéna oslovuje?

Čím jsem starší, tím mám děti raději. Vidím je totiž stále víc právě jako děti. Když jsem byl mladší, organizoval jsem pro ně různé hry a trávil jsem s nimi hodně času. Často jsem je však bral spíš jako objekty, které musím zabavit a o které se musím postarat. Dnes se mi líbí děti jenom tak pozorovat a mám radost už z toho, když je vidím. Proto na mě tato scéna působí hodně dobře. Chtěl bych vidět děti stejně, jak je vidí Ježíš. U2 to zpívají v jedné písničce: „Chtěl bych vidět svět tvýma očima, Ježíši.“

Ranní slovo, Český rozhlas Vltava 7. 10. 2012

Kde končí země a začíná nebe?

Druhého března 2009 vydali irští U2 po pětileté pauze již své 13. album nazvané *No Line On The Horizon* (Země bez obzoru). Při četbě recenzí na toto album mě napadá, že aby člověk pochopil Bonovu poezii, musí být sám trochu básník i trochu mystik. Nejsem jedním ani druhým, ale v hlavě mi zní slova svatého Pavla: „*Člověk obdařený Duchem je schopen posoudit všechno* (tedy i věci Ducha), *sám pak ale nemůže být správně posouzen nikým.*“ (1K 2,15) Proč je tak těžké hodnotit písně skupiny U2?

Poezie a hudba U2 není kalkul. Je zrozena z dlouho strádané bolesti i radosti, aby pak propukla jako výbuch sopky. Je zrozena seshora i zdola, zásahem Ducha i génia člověka. Je inspirovaná a zároveň je plodem momentálního okamžiku interakce všech zúčastněných. „Poezie má jen jedno kritérium: Brečíš? – poezie dobrá. Nebrečíš? – špatná,“ řekla jednou spisovatelka Františka Jirousová. Při poslechu nového alba U2 to zcela jistě platí. Dojati a ustrnuti, bez dechu úžasem nad dálkou a hloubkou, do níž nedohlédáme a kam jsme zároveň vrháni, ocitneme se mezi nebem a zemí, přesně tam, kde nebe a zemi nedělí nic. *No Line On The Horizon*.

O čem album je? Snad o svobodě v odcizeném světě (*Nekonečnost je nejlepším místem, kde začít*), snad o jákoberské, zraněné, ale požehnané lásce (*Jen láska, jen láska nechá takovou jizvu / A jen láska, jen láska uzdraví takový šrám*), nebo o víře (*Najdeme cestu ke světlu / Ale vím, že se zblázním, jestli se dnes v noci nezblázním*) a odpuštění (*Kdo může odpustit odpuštění, kde odpuštění není / Jedině beránek bílý jako sníh*)?

U2 jsou výzvou k dospělému křesťanství (*Přestaň pomáhat Bohu přes ulici jako nějaké stařence*), lidsky přirozenému, a proto prostému (*Každý den znovu umírám a znovu se rodím / Každý den musím najít odvahu / Vyjít na ulici / Rozpřáhnout ruce / Dostat lásku, kterou nemůžeš přemoci / Ani uštvat / Z toho, co máš, nepotřebuji vůbec nic / Mohu dýchat*). Jsou výzvou k životu stejně strhujícímu jako jejich hudba. *V našich očích jsou písně / Budeme je nosit na hlavě jako korunu.*

U2 – No Line On The Horizon

Kdo je skupina U2?

U2 je irská skupina, jejíž členové pocházejí z Dublinu a hrají spolu už více než třicet let. U2 jsou některými fanoušky považováni za křesťanskou kapelu, ale oni sami takové označení příliš v oblibě nemají, navzdory tomu, že až na jednoho jsou všichni křesťané. Hudba U2 je velice pozitivní a skrývá se v ní spousta témat nejen křesťanských a biblických, ale i obecně lidských. Ideálem vedoucího skupiny Bona je verš z modlitby Otčenáš: „Buď vůle tvá, jako je tomu v nebi, tak i na zemi.“ A o naplnění této prosby se Bono také zasazuje. U2 je jakýsi organismus, který společně tvoří hudbu. Texty písní většinou píše Bono, ale hudbu tvoří všichni společně. Oni sami říkají, že jim nejde ani tak o hudbu a tvorbu písniček, jako spíš o ztvárnění myšlenek. Hudba je tedy prostředkem k vyjádření myšlenek, na kterých jim záleží.

Před námi je album nazvané *No Line on the Horizon*. Jak by bylo možno tento název přeložit?

Já bych jej přeložil jako *Země bez obzoru*. Na přebalu desky je moře a nebe, přičemž linka obzoru je natolik vymazaná, že moře s nebem do jisté míry splývají. Je to obraz splynutí země a nebe, kdy se to Boží nějakým způsobem propojuje s tím lidským. Písnička, která se jmenuje stejně jako album *No Line on the Horizon* je velmi obrazná. Všechny texty z tohoto alba (a U2 vůbec) jsou vysloveně básnické, takže jsou otevřeny různým interpretacím. Nejlépe by bylo znát interpretaci tvůrců, ovšem pokud ji oni nezveřejní, žije si jejich text svým vlastním životem. Podle Bona se za písněmi z tohoto alba skrývají charaktery. Zřejmě má na mysli nějaké osoby, které jsou symbolem určitých lidských procesů nebo hledání. Celá ta deska se obrací z Evropy směrem k Africe, odkud podle antropologů pochází celé lidstvo. Podle Bona byl právě někde v Africe onen ztracený ráj, ke kterému se člověk chce vrátit. Dotýkáme se zde tedy lidského návratu ke ztraceným tužbám. Tento symbol nese na albu několik postav a zpívá se o něm v několika písních. *No Line on the*

Horizon vypráví o člověku, jemuž byl předobrazem jakýsi pařížský policista. V textu se říká:

*Znám děvče, které je jak moře.
Vidím, jak se denně pro mě mění.
Jeden den klidná, druhý den se vzdouvá.
V jejích lasturách slyšíš vesmír.*

Země je bez obzoru, bez obzoru.

*Znám děvče s dírou v srdci.
„Nekonečno je fajn místem, kde lze začít,“ řekla.
Čas je nepodstatný, není přímočarý.*

Zážitek vesmíru v policistově pohledu na dívku vede člověka k rozhodnutí vydat se hledat nebe. A nebe je zde symbolem všech našich nenaplněných tužeb.

Druhá píseň alba se jmenuje *Magnificent* neboli *Vznešený*. O čem pojednává?

V jedné knize Bono říká, že ta písnička se dá interpretovat různým způsobem. V prvním plánu pojednává o vztahu mezi mužem a ženou, kteří se našli, milují se a vzdávají za to díky Bohu. Bono však říká, že slovo *Magnificent* souvisí s pojmem *Magnificat*, tedy s chvalozpěvem Marie. On sám má rád Bachovo zhudebnění tohoto hymnu, v němž Marie oslavuje Boha. No a v té jeho písni, která má poněkud mystickou atmosféru, jde o něco podobného. Zpívá se v ní:

*Narodil jsem se, abych byl s tebou v tomto prostoru a čase.
Tehdy a nikdy potom jsem neměl jiný záchytný bod.
Narodil jsem se, abych ti zpíval.
Nemohl jsem jinak, než tě vyzdvihnout,
zpívat jakoukoliv píseň jsi po mně chtěla.
Vracím ti svůj hlas od prvního pláče po narození,
radostný zvuk.
Jen láska, jen láska nechá takovou stopu*

*a jen láska, jen láska uzdraví takový šrám.
Ospravedlnění až do smrti
ty i já budeme velebit Vznešeného.*

Tady se říká, že životy dvou lidí se protnou na určitém místě v určitém čase. Je to moment, který ovlivní, že ti lidé spolu pak zůstanou třeba celý život. Myslím, že právě tento moment chce ta písnička zachytit a oslavit.

V Bonových textech se často objevují narážky na víru a vztah s Bohem. Zdálo by se, že to bude sekulárním posluchačům vadit, ale není tomu tak. Jak si to vysvětluješ?

K tomu mohu přidat jednu svou zkušenost. Jako kněz se pohybuji v prostředí českého undergroundu. A tam mi nedávno jeden člověk říkal, že oni vždycky milovali Svatopluka Karáska, protože mezi nimi mluvil, jako kdyby byl v kostele. Zpíval jim evangelizační písničky, které by za normálních okolností mohl zpívat někde v křesťanském sboru. Pro mě platí totéž: když mám promluvit před lidmi, mluvím o Bohu, jako kdybych byl v kostele. Používám možná jiný jazyk, ale rozhodně nechodím kolem horké kaše. Mluví o svém životě s Bohem, o Bohu v našich životech, hraju křesťanské písničky a lidé to bez problémů přijímají. Já vlastně nevím, proč by to mělo být divné. Proto chápou, že ani U2 nemají problém zpívat ve svých písních o Bohu. Myslím si, že je to naprosto přirozené.

Další píseň alba se jmenuje *Moment of Surrender*. O čem pojednává?

Já jsem ji přeložil *Když jsem se vzdal*, ale doslovně by to mělo být *Okamžik vzdávání se*. Z jednoho rozhovoru s Bonem vím, že za písní se skrývá příběh: válečný veterán se vrací do normálního života a zjišťuje, že je to vlastně nemožné. Proto propadá alkoholu a drogám, přičemž do toho zatáhne i svou ženu. Píseň pojednává o jakémsi prozření, kdy se dívá sám na sebe a medituje nad tím, kam to dopracoval. Navíc si uvědomuje, že zničil i tu svou milovanou ženu. Klečí na zemi vedle bankomatu a neví, jak dál. A tak jen kouká na odraz své tváře ve skle toho přístroje na peníze.

*Byl jsem v každé černé díře
u oltáře temné hvězdy.
Teď je moje tělo žebráčkou miskou,
co prosí, aby se mohlo vrátit, vrátit zpět:
do mého srdce,
do rytmu mé duše,
do rytmu mého nevědomí,
do rytmu, co prahne po svobodě.*

/.../

*Když jsem se vzdal
vizi před viditelností,
nevnímal jsem kolemjdoucí
a oni nevnímali mne.*

Ten obraz se mi moc líbí: vzdát se vizi před viditelností, tedy před tím, co je vidět. Jako kdyby se ten člověk dostal do jakéhosi mystického vytržení, ve kterém prožívá tato slova:

*Hnal jsem se podzemím
skrz zastavení křížové cesty,
každým okem hleděl na jinou cestu
a počítal čas, kdy ta bolest skončí.*

S touto písní pravděpodobně souvisí i písnička následující, která se jmenuje *Unknown Caller* (Neznámý volající). V ní člověk řeší svou bezvýhodnou situaci tak, že se oběsí. Ocitne se pak v nějakém místě, a přestože zde není žádný signál, najednou mu zazvoní telefon. Neznámý hlas mu říká, aby se vzchopil, aby povstal a začal znovu.

*Restartuj se a znovu nakopni.
Jsi svobodný, můžeš jít.
Křič radostí, dostaneš-li šanci.
Heslo a pusť to, tady a teď!*

Celá ta písnička používá počítačový slovník, což vyzní v angličtině: „*Password, you enter here, right now.*“ To se dá přeložit: „*Vytukej heslo, stiskni enter a nechej se spustit znovu.*“

Možná bychom se však ještě mohli vrátit k té předchozí písni. V ní je silný text: „*Nejde o to, zda já věřím v lásku, / ale zda láska věří ve mne. / Och, věř ve mne.*“

Mně ta slova připomínají jinou Bonovu písničku *Bílý jako sníh*, ve které se zpívá:

*Kdo může odpustit, odpuštění, kde odpuštění není,
jedině beránek bílý jako sníh.*

Každý člověk asi někdy zažil situaci, kdy si lidé ve vzájemném nepřátelství a nevraživosti neodpouštějí. On chce odpustit, ale kdosi mu neodpustí, že odpustil. Jenomže tento člověk, který neodpustí, že odpustil, možná sám nikdy žádné odpuštění nezažil. A tady je to možná podobné: nejdřív je třeba zažít lásku, abychom mohli lásku dávat. Kdo lásku nikdy nezažil, je schopen šířit jen její opak.

Další píseň jsi přeložil jako *Komedie ve stoje – Stand up Comedy*. O čem je?

Tahle píseň se obouvá do lidí, kteří jsou zalezlí a nic nedělají. Její text burcuje:

*Ven zpod vašich postelí,
pojďme lidi,
vstaňte pro vaši lásku.*

Angažovanost téhle písně však není nijak laciná. Z mého pohledu je zde klíčový verš:

Přestaň pomáhat Bohu přes ulici jako nějaké stařence.

Ta písnička si bere na mušku křesťanské maloměšťáctví, protože se v ní jasně mluví o vztahu k Bohu. Vzpomínám si, jak mi říkal vedoucí jednoho azylového domu, že křesťané ještě nepochopili potřebnost a důležitost takových zařízení. Žijí si zabeďněni ve své středostavovské třídě a lidé někde na ulici je vlastně nezajímají. A tady ta písnička mi připadá jako jakási výzva:

*Mezi našimi dvěma věžemi je natažen drát,
postav se do tohoto závratného světa.
Kradmý pohled oka nemocného láskou.
Nebudu-li moci vstát, padnu
pro tvou lásku.*

Ta slova se odkazují k příběhu francouzského provazochodce Phillipa Petita, který 7. srpna 1974 několikrát prošel po provaze mezi budovami Světového obchodního centra v New Yorku. Petitovi se se skupinou několika spřízněných mladých lidí povedlo předešlý den propašovat na vrchol obou budov vybavení a během noci ukotvit mezi budovami hlavní lano, včetně dvou kotvících provazů. Aby je mohli dostat na druhou stranu, použili šíp, který měl na konci připevněný rybářský vlasec. Na něm byl připevněn slabší provázek a za ním teprve hlavní lano. Phillipe díky tomu mohl kráčet mezi věžemi Dvojčat v půlkilometrové výšce nad Manhattanem. Když se ho policisté po zatčení ptali, proč to udělal, odpověděl prostě: „Když vidím dvě věže, musím mezi nimi prostě přejít.“ Podle mne měl Bono právě tento obraz na mysli, když psal text písně *Komedie ve stoje*. Skutečná láska (tedy ne nějaká pseudoláska) je také takovou výzvou, která chce posloužit tomu, koho mám rád. A skutečná láska chce nějakým způsobem posloužit i tomuto světu.

Ty jsi v textu písně přeložil: „*Vstaň k rockovým hvězdám, Napoleon je na vysokých podpatcích, / Josefino, pozor na malé muže s velkými myšlenkami.*“ Čeho se ten obraz týká?

Tam je to třeba vzít celé, protože tebou citovaným slovům předchází text:

*Vstanu k svému egu, ale to vlastně není nepřitelem,
je jak malé dítě přecházející osmý pruh dálnice
na cestě k objevu.*

Jelikož Bono je celkem malého vzrůstu, dělá si možná legraci ze sebe samotného. Možná výzvou „*Vstaň k rockovým hvězdám*“ ironizuje sebe samého, jako by on byl tím Napoleonem na vysokých podpatcích. Chce totiž, aby jeho posluchači pochopili, co je důležité: že je to láska, ne to, že je někdo rockovou hvězdou. Proto také poslední strofa celé té písně v českém překladu říká:

*Bůh je láska.
A láska nejlepším dnem evoluce.
Rokeři s duší jdou dál,
rokeři s duší dál a dál.
Pojďme lidi,
jsme učiněni z hvězd,
pojďme lidi,
vstaňte a pak se posaďte pro vaši lásku.*

A pak už se zpívá jenom: Love, love, love, love...

Další píseň *White as Snow* (Bílý jako sníh) jsme už zmínili. Je v ní biblický obraz Beránka – Krista, který je čistý a neposkvrněný. Je to správná asociace?

Ano, tady je explicitní odkaz na Krista. Přitom je však ta píseň kritikou křesťanské evropské civilizace, která odmítá cizince. Tematická linka celého tohoto alba je totiž vedena z Evropy do Afriky. A zde je Evropa, která odmítá Afričany. Překlad písně je následující:

*Tam, odkud jsem přišel, nebyly vůbec žádné kopce.
Země byla plochá, dálnice přímá a široká.
Můj bratr a já bychom řídili celé hodiny,
jako bychom měli roky namísto dní.
Naše tváře bledé jak špinavý sníh.*

*A jednou jsem poznal, že je Boží láska.
 Pak přišla doba, kdy jsem myslel, že mě nezná.
 Kdo může odpustit odpuštění, kde odpuštění není?
 Jedině beránek bílý jako sníh.*

*A voda byla ledová,
 tekla kolem mne
 a nade mnou zářil měsíc.*

*Teď ta vyprahlá země nenese vůbec žádné ovoce,
 jen opium se směje pod půlměsícem.
 Cesta odmítá cizince
 a země semena, která jsme zaselí.
 Kde bychom mohli najít beránka bílého jako sníh?*

*Jako chlapci jsme chtěli chodit lovit do lesů,
 spát, když noc vystřeluje hvězdy.
 A teď je vlkem každý cizí, co jde kolem,
 každá tvář, co neznáme.
 Jen kůže by srdce bylo bílé jako sníh.
 Jen kůže by srdce bylo bílé jako sníh.*

Tento text je velice krásný a hluboký. Já v něm vidím v pozadí Krista – Beránka, který přináší odpuštění a sebe samého obětuje. Vidím zde však taky kritiku naší civilizace: zaselí jsme semena sobectví a konzumismu, která vyklíčila, vyrostla a my teď sklízíme odmítání cizinců. Každý cizinec je pro nás vlkem a je podezřelý. Poslední verš chápu jako přání či modlitbu, aby se naše srdce připodobnilo tomu Beránkovi, který je bílý jako sníh. V písni je kontrast: Naše tváře jsou bledé jak špinavý sníh, ale naší touhou je mít srdce bílé jako sníh.

Poslední písni, které se budeme věnovat, je *Breathe*.

Píseň *Breathe*, tedy *Dýchej*, je vlastně oslavou hudby. Z celého alba je nejrockovější (příčemž rockový šmrnc jí dává kytarista Age). Je to oslava života a svobodného dýchání:

*Každý den znovu umírám a znovu se rodím,
každý den musím najít odvahu
vyjít na ulici,
rozpřáhnout ruce,
dostat lásku, kterou nemůžeš přemoci
ani uštvat.
Z toho, co máš, nepotřebuji vůbec nic.
Mohu totiž dýchat.
A tak dýchej.*

/.../

*Jsme zrozeni ze zvuku,
v našich očích jsou písně
– budeme je nosit na hlavě jako korunu.*

*Vyjdi do rozpálené ulice,
vyzpívej své srdce, vyzpívej mé srdce,
ve zvuku jsem našel milost,
našel milost, to je vše, co nacházím.
A mohu dýchat.
Dýchej.*

Ladislave, dýchají ještě U2?

Nejspíš ano. Mezi jednotlivými alby U2 jsou poměrně velké prodlevy, protože proces vzniku písni je u nich poměrně složitý. Hudbu skládají kolektivně, což znamená, že někdo přinese nějaký nápad a na tom pak ostatní staví. Co se vytvořilo, se však často zavrhne, přepracovává, a když už je na světě jakási melodie, Bono do ní improvizuje text. Je tedy vidět, že ačkoli ty písničky vypadají jednoduše, rodí se velice komplikovaně. Teď tedy U2 pracují na novém albu – a jak se u U2 říká: letos by určitě mělo vyjít.

Ediční poznámka

Knih *Země bez obzoru* vznikla jako přepis a úprava rozhlasových rozhovorů, které vedl Petr Vaďura s Ladislavem Heryánem. Pořady odvysílaly stanice Českého rozhlasu – Vltava, Radiožurnál a Plzeň. U každého textu je v jeho závěru uvedeno, v rámci jakého pořadu, kdy a na jaké stanici byl originální rozhovor odvysílán. S výjimkou pořadu Ranní slovo, který každou neděli v 7:35–8:00 hodin vysílá Český rozhlas Vltava, byly 1. 1. 2015 všechny pořady Českého rozhlasu, z nichž přepisy rozhovorů pocházejí, zrušeny.

Záznamy zvukové podoby rozhovorů je možno nalézt na webových stránkách Českého rozhlasu na adrese: <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/bible>, dále na adrese: <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/krestanskavlna>, případně: <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/vyzvy>.

Pokud není uvedeno jinak, jsou biblické citáty uvedeny z Českého ekumenického překladu, vydaného Ekumenickou radou církví v ČSSR v roce 1990.

EDICE
ROZHOVORY
NAD BIBLÍ

Svazek 8

Ladislav Heryán

Země bez obzoru

*Rozhlasové rozhovory
o biblických textech vedl
s autorem Petr Vaďura*

Edici řídí Jaroslav Vrbenský

K vydání připravil Petr Vaďura
Obálku, grafickou úpravu a sazbu
písmem TyfaMedium ITC CE
navrhl Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad,
spol. s r. o., v Praze roku 2015
jako svou 1382. publikaci
Odpovědný redaktor Jaroslav
Vrbenský. Vydání první
AA 13,93. Stran 272. Vytiskla
Těššínská tiskárna, a. s.
Doporučená cena 288 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-640-6